

מקור

השמצת השנה

בדרך לסלע האדום (ארבעה סיפורים מאת יהושע בריוסף, הוצאת המחבר, 240 עמודים) מהנה תמורה בספרות העברית המקורית. כי יהושע בריוסף, הסופר שהושפע ביותר בישראל בשנה האחרונה (העולם הזה 1107, 1114) נאלץ לזנוח בספר זה את הקצרות הספרותיות הרגילות של המו"לות המפלגתיות, להוציא את ספרו על חשבוננו הוא.

בריוסף, המקדיש את ספרו לגרשון זק, מנהל הכפר הירוק המפא"י, על "שעמד לי" מינו במאבק על חופש היצירה, נוסה בשנה האחרונה במסות דומות לאלה שעברו על סופרים מדוכאים במשטרים רודניים מ"הקים" כבוריס פסטרווק הרוסי ומילחאן גיליאס היגוסלבי, עמד גם בריוסף בהתקפות מרכזות של השמצות אישיות ואידיואולוגיות. אולם בניגוד לשני המושמעים הקומוניסטים, שהאשמו בסטיות מהקו המפלגתי, האשימו המשמיצים את בריוסף בהאשמות אישיות, טענו כי בדה את ספרו פוריו מדמיון מציאותי מרי.

להלווה עם פילגש, לפחות שניים מארבעת הסיפורים המתפרסמים בספר עמדו בשנה האחרונה במרכזן של סערות ציבוריות לא-כליך ספרותיות:

● ויהי אור, בו מעלה בריוסף את דמותה של מושבניקת ששכלה את שני בניה, יצאה להדריך עולים במושב. הדמיון בין גיבורת הסיפור — שהורפס בהמשכים בהאש — המואשמת על ידי בריוסף בפעילות פוריסנית בגלל דחפים תת-הכרתיים, ובין רבקה גובר, אשת מופת (העולם הזה 941) שמשאת את להסתערות צבועה על הסופר, להאשמתו במסחר בדמויות וטיוח אמת.

● הבן החוזר, סיפורם של הורים קשישים ששיכלו את בנם היחיד, חזרו ומצאו אותו במעין אמונה אפיקורסית באלוהים, נדפס בזמנו בהמשכים בעלון היוצא לאור על ידי מועצת פועלי חיפה, הופסק באמצע בגלל צנזורה מבגרה.

אולם דוקא הסיפורים הטובים שבספר הם אלה שלא עמדו במרכזם של זרקורי ההשמצות: **בדרך אל הסלע האדום**, הסיפור הגותני אף את שמו לספר, בו מנסה בריוסף, לא תמיד בהצלחה, להסביר בשיטת הורס-התודעתי את המתרש במוחו וליבו של צעיר היוצא על מנת לא לחזור לסלע האדום, מיסר חתך מעניין מנפשו של הצבר הישראלי.

● הגוויה, שהוא למעשה הסיפור המשכנע היחיד בספר, הוא אף הטומן בחובו את חומר הנפץ המסוכן ביותר בין כל ארבעת הסיפורים — זהו סיפור הלחיתו של עסקן מפלגתי, כפי שהוא משתקף בעיניהם של אשתו, פילגוש, וסגנו שמסר לידי העסקן את אשתו כפילגוש, גרם למותו בכונה תחילת לה כדי לזכות במקומו. סיפור זה, המבוסס על מקרה שהיה, נשאר במגרתו של הסופר שחשש להציאו לאור מספר שנים, הודף פס רק לאחר הסערות הציבוריות שקמו סביב שני סיפוריו האחרים.

היתה זו אולי התיצאה החיובית האחת משרשרת ההשמצות שרדפה השנה את הסופר יהושע בריוסף, הפכתהו בהכרח לסופר השנה.

שירה

זרם חשמלי

חומות יריחו (קובץ שירים מאת מקי"ס גילן, רשמה רימונה ג., הוצאת מסדה, 61 עמודים) אינן גופלות מקובץ השירים השני של המשורר הצעיר (29) והדינאמי, בנו של מי שהיה שר התרבות בממשלת ספרד הרפובליקנית, ומי שבצעמו היה מעריב, בעקיפין, באחת האפיונות הראשונות בישראל: רצח קסטנר.

אולם אם אין מקסים גילן מצליח להפיל את החומות בקובץ שיריו זה, מדויק הוא את קוראו בלהט העצבני, העצור, הנאגר בעת נסיון הפלת חומות אלה. בלשון פשוטה, בחרוזים לא קצובים למן השורות נפל הטל. הדם הלם: נדס / קול רס / קבע פסק: אין זה משחק. חמאס / כבר תסתו מורים גילן בשיירי מין רסט חשמלי בקר רא. הולם בו בעת ובעונה אחת באורח אלה ובאורח הראש גם יחד.

● בספר שינה בריוסף פרטים רבים בסיפור: הופעתו לפחות דומה לעיצובו

הורים לוי

רונן מת לבדו

מנית הצעירה, קשפיצקי גיחך למשמע טענו תיה, התערב עמה בתקיעת יד כי לא תוכל למצוא יגיב אחר, בכל רחבי ישראל. סכום התערבות: מאה לירות.

בתייער לא התעצלה, עברה על יער כרטיסיות במוסדות שונים ובמרשם התושבים. לפני כחשעה חודשים זכתה להצלחה: היא גילתה גבר בשם יגיב פוקס, בסביבות חיפה.

היתה זו סטירת-לחי לאפיפור הצפון-תל-אביבי. הוא מיהר ליריבו החיפאי, נוכח כי בתייער זכתה בהתערבות.

אולם הצלחתה של בתייער היתה חלקית: יגיב אמנם הודה כי נכשל, אך לא שילם עדין את חוב-הכבוד שלו לדוגמנית ד-צירה.

בין אלילי תלאביב נפוץ עתה ויכוח תיאולוגי חריף, בקשר למעמדו הדתי של קשפיצקי. חלק מהם טוען כי יגיב דומה עתה לאלוהים, אינו ממחר לשלם שכרו לצדיקים. האחרים חושבים כי יגיב התגייס, הפך להיית רק אחד משני הרבנים הראשיים בישראל.

הניחוש הגדול

"אני אשבור להם את הראש", צרח חייל מרושל לבוש, אריה (אריק) אגורדניק (20), שחבריו עצרו אותו מלהתפרץ לדירת הוריהם. חברתו ביפו, אריק לא נכנע בקלות, ויתר אחר קרב ארוך.

היתה לו סיבה טובה להתרגז. כי חצי שעה קודם לכן, נכנס החייל הצעיר לאחת החצרות, בכונת ללונה-פרק היפואי, הת' יישב לפני אשה בעלת רגליים משותקות, שמנה ומלבינת-שיער.

את עשר הדקות שעבר שם לא ישכח אריק לעולם: על הריצפה ישב גבר רזה בעל שר עול שחפני, נשף את האויר הדחוס של ריאותיו לתוך פרצופו של אריק. מאחוריו עמדו שתי נערות צעירות, ארוכות-שיער, ניצענו בחזוקה את ראשו. המשותקות-המש' מינה הביטה בו במבט מכשפתי הלכות מאג' דות'יליים, עירבבה במהירות מדימהת חפיסת קלפים שהיתה מונחת על השולחן.

זמן קצר אחר-כך הוציאה את פסקי-דינה, גילתה לו ארבעה קלפים ובשורת-אויב: "החמישית, השמינית, המלכה והאס מוכיחים שהורי חברתך ימשיכו בהתנגדותם, לא יאפשרו לכם להתחתן, למרות רצונכם."

קלפים אחרים חבריו של אריק שמ' דו את צעידה, שינסעו את חברתה, לאה, לשלם לירה וחצי נוספת, להיפגש עם קוסי' מת-הקלפים. גם לאה נאלצה לעבור את יסורי הטכס המיוחד, ראתה את המנחת מוציאה ארבעה קלפים אחרים מן החפיסה. לאה לא התאפקה, שאלה את תיורו הוריה את הנישואים. תשובתה של הקוסמת, שלא ידעה על הקשר בינה לבין אריק, היתה מוזרה: "תוך חודש ימים יפסיקו הוריי להתנגד לחתונה, ישיאו אתכם בכבוד רב."

לאה עזבה את המקום המומה, גילתה לחיברה את התגלית. היא התכוננה לפנות למשטרה, להלשין על פעולתה הבלתי-חוקית של מנחתת הקלפים. הסיבה: חוסר-עקביות. לאריק היתה הצעה אחרת: **לשלם את חירי-החבית אל המשטרה.**

במצב כללי קשה, זקוק למנוחה, ובעיקר עלי להימנע מהתרגויות. התשובה שלו היתה: "זו מכאן. אתה מנשה לוי, הגיבור של כפר סלמה?"

תעודת הזהות של אבא. הסמל זרק אלי את תעודת הזהות. זה הרגיו אותי מאד וצעקתי אליו: "תתבייש לך, ככה עושים בתעודות זהות של אדם שיכול להיות אבא שלך?" הוא לא שם לב לדברי, רק אמר שכל יום יעשה לי דו"ח, עד שאפסיק למכור את הקבב. אמרתי שלא אפסיק לע' בוד עד שאמות.

"תמות, לא איכפת לי", הוא ענה. בינתיים הצטרפו האנשים לצעקות ולקללות והיתה מהומה שלמה. הסמל דחף אותי הצידה ואני התנפתי עליו בחזרה. הוא שלף את אק' דחו אל המותן וצעק אלי: "תזרוק את הסכין מהיד!" לא היתה לי שום סכין וקיללתי אר' תו. הוא גם כן קילל אותי בגסות וכיוון את האקדח אל מול פני.

לבסוף תפשו אותי השוטרים כמו שק, וניסו להכניס אותי למכונית. השתוללתי ונפגעתי בראשי מגג המכונית. מאותו רגע איני זוכר יותר מה קרה. התעוררתי בהדסה כשתפרו לי את הפצעים בראש ובד. שם היה גם הסמל שהביא לי גוון וביקש ממני "תכחיש את ענין האקדח ואני אכחיש את ענין הסכין. אנחנו אחים מנשה", אמר לי פתאום בערבית מצרית. "לא היה לי שום סכין", אמרתי.

אני לא כזה. במצרים עבדתי כשחקן ובמ' אי בתעשיית הסרטים. כאן הקמתי להקה של כוכבי המורה. אולם חליתי בשיתוק ולא יכולתי יותר לעבוד, או סדרו לי ידידים את הדוכן הזה של הפלפל. רק הידידים שלי עוזרים לי, רק הם."

מנשה שוחרר בערבות, למחרת בערב שוב היה ליד דוכן הפלפל שלו בכפר שלם. גיידת המשטרה עברה במקום. מנשה הוציא את תעודת הזהות שלו, אולם הסמל רק ניפף נף בידו. "תהיה בריא", אמר והמשיך בדרכו.

דרכי חיים

האפיפור מתל-אביב

"ישנו אפיפור אחר וישנו יגיב אחד", הציג את עצמו טייס-לשעבר יגיב קשפיצקי (25), בפני כל נערה עמה נפגש לראשונה. הצעיר מצפון תלאביב, שהקים שורה ארוכה של נערות, שיכנע אותן בהתנהגות דבריו נתקבלו כחורף האפיפור. כי הנע' רות הרבות לא יכלו להעלות בזכרונן גבר אחר ששמו יהיה יגיב.

לפני שנה וחצי נפגש קשפיצקי עם הדוג' מנית נורית בתייער, הציג את עצמו בצור רה המקובלת. להפתעתו גילתה המאמינה החדשה סימני אפיקורסות מובהקים, כפרה בדעה כי אין אדם שני במדינה הקרוי בשם יגיב.

"אני מקחך כי לא תגיב בכעס אם אומר לך שיש עוד אדם במדינה ששמו יגיב, אף' עלי-פי שאין שני אפיפריים", טענה הדוג' להט' חסא."

כי הוא ימות", טען השבוע האב, סבל בשוק עליה ונרקומן. הנחלת המוסד שכנעה אותם בעזרת מענק של 600 ל"י. הסכום הספיק להם לרכישת החדר המצחין בו הם מתגוררים כיום עם ארבעת ילדיהם שנותרו. שני ההורים עבדו ורוני נשאר לבדו. כשביע שער, כשחזרה אמו של רוני מעבודתה, לא מצאה את בנה, שהושאר תחת השגחת אחותו הבכירה. "רוני לא יכול לנשום. אז בא שוטר ולקח אותו לבית חולים", סיפרה הבת.

האם מיהרה לבית החולים צהלון. הבן היה מת והיא מצאה את עצמה עזרה באשמת גרימת מות על-ידי הונחה. כשהובאו השנים להוצאת פקודת מעצר נגדם, נשבעה האם כי פנתה שבוע קודם להזטה ותבעה טיפול לבנה. לא היה מקום בבית-החולים והם יצאו לה לחכות. "מה יכולתי לעשות", בכתה, "לא היה לי כסף לשלם אותו בבית חולים פרטי."

בית המשפט השתכנע. משה לוי ואשתו דינה זכו מאשמת גרימת מות ילדם. "אח' רי הכל, אין הם אשמים בכך שאינם יכולים לפרנס את עצמם בכבוד", קבע השופט.

משטרה

הקרב על הקבב

השעה היתה עשר בלילה. תושבי כפר שלם שכבו כבר רובם לישון אחרי יום עמל מפרך. רק ליד שולחן הקבב של מנשה לוי, התקבצה חבורת צעירים מצוחצחים ומשומני בלורית, שוחחו ביניהם בקולניות כשהם ממתינים למנות הבשר שניצלו על גחלי של לוי. גיידת המשטרה שעברה לאיטה לא החרידה את השלחה. אנשי כפר שלם רגילים לביקורים תכופים של המשטרה.

איש לא שם לב שהגיידת עצרה בצידי האחר של הכביש, פלטה סמל שהתקרב אל דוכן הצליה. "מי סגר כרגע את החנות?" שאל הסמל את לוי, הצעיר על חנות המ' כולת ממול. לוי לא ידע. "נדמה לי שסגר אותה בשמונה", אמר. הסמל לא שוכנע. "אני אדפוק אותך!", צעק, "היה פתוח, ורק הרגע סגור."

מכאן התרחשו הדברים במהירות. הסמל דחף את לוי בכתפו, תבע את תעודת הזהות שלו. לוי הוציא את התעודה, נישק אותה ומסרה לידי הסמל שמיהר אל הגיידת והחל בבחינת דו"ח על רוכלות ללא רשיון. לקר' חותיו של לוי לא השלימו עם הנעשה. רובם עברו לעברו השני של הכביש, פתחו בויכוח ער עם השוטרים בנוסין לבטל את הדו"ח נגד לוי. עד מהרה הפך הויכוח לצע' קות הדדיות, ולוי, שחשש לגורלו, ניגש גם הוא, כדי לבקש מהשוטרים להניחו לנפשו.

על מה שקרה מאותו רגע ואילך סיפר השבוע מנשה לוי לכתב "העולם הזה":

עוד לפני שהספקתי לומר משהו הפסיק אותי הסמל בגסות וצעק: "שקט יי חרה". הראיתי לסמל את התעודות הרפואיות מבית החולים הממשלתי ביפו, ששם כתוב כי אני

מאירובל לוי אחרי התגרה

אנחנו אדונינו טענו